

Hodnocení prevence pracovních úrazů na firemní úrovni z ekonomického hlediska

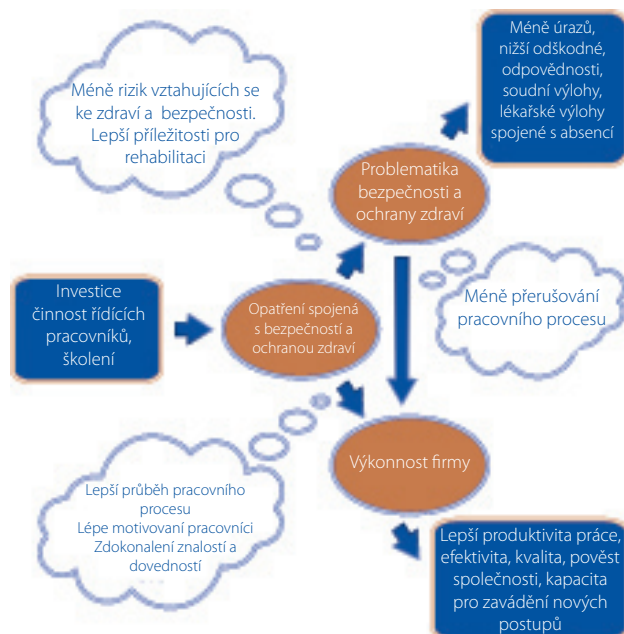
Úvod

Posílení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci představuje přínos pro společnosti. Úrazy a poranění spojená se zaměstnáním podstatně zvyšují jejich náklady. Hlavně pro malé firmy může mít úrazovost v zaměstnání velký dopad. Zaměstnavatelům napomáhá v jejich procesu rozhodování, které se následně promítne do budoucnosti, informovanost a pochopení terminologické stránky finančních záležitostí. Skutečná hodnota ekonomického hodnocení se následně odrazí v rozhodování a tvorbě politických strategií. Ekonomické hodnocení by se mělo v tomto směru stát společnou činností všech podílníků, protože jedině tak dosáhne maximálního možného účinku. Efektivita spočívá ve vytváření finančních nebo ekonomických odhadů a v nastínění praktického přehledu celkových nákladů spojených s úrazovostí a přínosem jejich prevence.

Prevence úrazovosti nepřináší jen snížení nákladů na vzniklé škody

Prevence pracovní úrazovosti, poranění a nemocí vzniklých při práci nejen snižuje výdaje, ale zároveň přispívá ke zlepšení pracovního výkonu společnosti. Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v mnoha směrech ovlivňují pracovní výkon, např.:

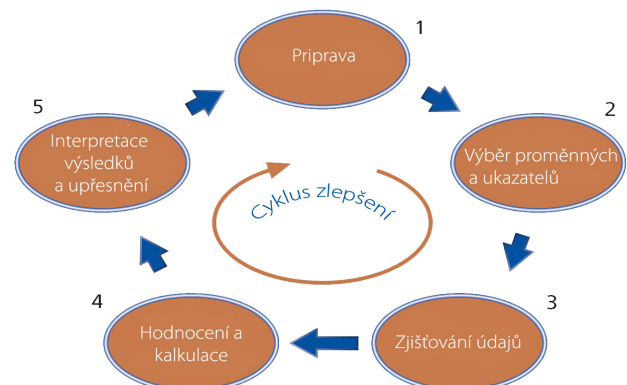
- zdraví pracovníci podávají lepší a kvalitnější pracovní výkon;
- menší množství úrazů a nemocí spojených s prací vede k nižší pracovní neschopnosti. To se okamžitě odrazí v nižších nákladech a méně častém narušení pracovního procesu;
- k vyšší produktivitě práce, lepší kvalitě a menšímu počtu rizik spojených s bezpečností a zdravím přispívá zařízení a vybavení pracovního prostředí, které odpovídá potřebám pracovního procesu a je řádně udržováno;
- snížení počtu poranění a nemocí spojené se zaměstnáním znamená nižší náhrady škody a nižší rizika odpovědnosti.

Metoda na bázi pěti kroků

Příprava odhadů firemních nákladů na úrazovost nebo analýza výhod spočívajících v zavedení preventivních opatření by neměla být příliš složitá. Nicméně, hodnocení by mělo být připraveno důkladně a odpovídat svému účelu. K dosažení maximálního účinku by mělo být ekonomické hodnocení společnou činností pracovníků (nebo jejich zástupců), odborníků OSH, finančních odborníků a pracovníků odpovědných za rozhodování. Následujících pět kroků vám napoví, jak hodnocení vytvořit. Tabulka 1 představuje přehled proměnných, které se vztahují k pracovním úrazům na firemní úrovni.

Mějte na vědomí, že výstupy ekonomických analýz jsou zásadně ovlivněny základními předpoklady a rozsahem hodnocení. Nákladové faktory a principy kalkulace by se měly upravit podle národních postupů každé země.

Krok č. 1: Příprava

Určete

- účel ekonomického hodnocení;
- cíl projektu;
- kdo patří mezi podílíky, jaké jsou jejich zájmy, jaký mají vliv;
- jaký druh výsledků je třeba;
- kolik času by se mělo věnovat ekonomickému hodnocení.

Vyberte vhodnou techniku.

Naplánujte hodnocení a zapojte příslušné skupiny.

Krok č. 2: Výběr proměnných a ukazatelů

Zvolte proměnné:

- které vyjadřují účel hodnocení;
- pro které údaje budou dostupné (s náležitým úsilím ke získání a odpovídající přesností);
- na kterých se shodli podílíky.

Krok č. 3: Vyhledání údajů pro vybrané proměnné

Vyhledejte údaje:

- použijte snadno dostupné údaje z firemních záznamů a účetního systému;
- odhady epidemiologických studií, údaje vnějších zdrojů, vyvozování z firemních údajů;

- pokud je to třeba: vytvořte nové údaje.

Určete, která část se vztahuje k úrazům (např. nemocenská) a intervenci, o níž jde.

Odhadem nebo použitím analytických technik, určete míru účinků (poranění, nemocí a/nebo intervencí), např. použitím:

- informací obdobných případů;
- kalkulace pomocí scénářů;
- analýza dopadu (vyvozování podle intervenčních cílů).

Krok č. 4: Tvoření kalkulace

Přičíte peněžní hodnoty k spočítaným ukazatelům a proměnným.

Vytvořte jasnou prezentaci s výsledky, např.:

- formát tabulky (náklady na zranění, analýza nákladů na náhrady);
- graf nebo časová řada (prostředky monitorování);
- srovnání s ostatními firmami (srovnávací testování).

Krok č. 5: Výklad a upřesnění

Existující námitky pro současné výsledky:

- poukazuje na předpoklady, cíle, nedostatky odhadů, kvalitu údajů a podobně;
- použijte analýzy citlivosti, abyste mohli odhadnout míru účinku předpokladů na výsledky kalkulací.

Rozhodněte se o dalších akcích.

Dva druhy analýzy hodnocení

V praxi se často vyskytují dva druhy analýzy hodnocení:

- výpočet nákladů jednorázového úrazu nebo celkové náklady na úrazovost za dané časové období. Obvykle se jedná o následný výpočet;
- analýza hodnocení účinnosti preventivních opatření nebo prevence úrazovosti z ekonomického hlediska (analýza nákladů na náhrady). Tento typ hodnocení se běžně používá k analýze investičních možností nebo k výběru mezi dvěma možnostmi.

Tabulka 1. Přehled proměnných, které se přímo vztahují k nákladům na poranění a nemocnost na firemní úrovni

Proměnná	Popis	Jak získat peněžní hodnotu
Následky nehod, které nemohou být přímo vyjádřeny peněžní hodnotou		
Smrtelná nehoda, úmrtí	Počet smrtelných nehod	Hodnota nákladů na další činnosti, pokuty a platby
Absence nebo nemocenská	Ztracený času určený k práci kvůli absencím	Hodnota nákladů na činnosti, které souvisejí s následky časové ztráty v zaměstnání, jako je náhrada nebo ušlý výnos. Nepřímý důsledek spočívá v tom, že nemocenská snižuje flexibilitu nebo možnosti řešit neočekávané situace
Fluktuace zaměstnanců kvůli špatnému pracovnímu prostředí nebo předčasnému odchodu do důchodu a invaliditě	Celkové procento nebo počet osob (nechtěných) které odešli ze firmy v časovém úseku	Hodnota nákladů na činnosti, které jsou následkem nechtěné fluktuace, jako jsou obnovovací náklady, další školení, ušlý výnos, inzerce, nábor nových zaměstnanců
Předčasný odchod do důchodu nebo invalidita	Celkové procento nebo počet osob v časovém úseku	Hodnota nákladů na činnosti, které jsou následkem invalidity předčasněho odchodu do důchodu, pokut, plateb pro oběti
Následky nehod, poranění a nemocí, které nemohou být ihned vyjádřeny peněžní hodnotou		
Rehabilitace jiná než lékařská	Peníze vynaložené zaměstnavatelem na usnadnění návrat do pracovního procesu (poradenství, školení, úprava pracovního místa)	Faktury
Administrativa spojená s nemocenskou, úrazy, atd.	Administrativní činnosti, které musí firma dělat při nemocenské	Celkové mzdy na vynaložený čas
Poškozené vybavení	Náklady na poškození nebo opravy strojů, provozoven, materiálů nebo výrobků spojené s poranění při práci	Obnovovací náklady
Jiné, náklady, které nesouvisí se zdravím (např. vyšetřování, čas vedoucích pracovníků, externí)	Čas a peníze vynaložené na vyšetřování poranění, analýza pracovního místa (vyplývá z výskytu úrazů nebo nemocí)	Celotní znesek plač za porabljen čas
Vliv na pohyblivé složky pojistného, pojistného při velkém nebezpečí	Změny v pojistném kvůli výskytu zranění a nemocí při práci	Faktury
Závazky, soudní útraty, penále		Faktury, nároky škody, náklady na vyrovnání; pokuty, penále
Extra mzdy, plat za riskantní práci (pokud má společnost na výběr)	Extra výdaje na vyšší mzdy při nebezpečné nebo nevhodné práci	Extra mzdy
Ušlý výrobní čas, neposkytnuté služby	Ušlý výrobní čas jako následek nehody, při které došlo k poranění (např. protože nějaký čas zabere výměna strojů nebo dojde k pozastavení výroby kvůli šetření)	Celková hodnota výroby
Cena	Zakázky ztracené nebo získané, konkurenceschopnost na konkrétních trzích	Očekávaná hodnota výroby, reprezentující ušlý přínos pro společnost
Nedostatek v návratnosti investic	Neusutečený zisk kvůli nákladům na úrazovost, např. výdaje na úrazy a žádné investice do výhodných aktivit přinášejících zisk (jako výroba, akciový trh nebo spoření)	Úroky na výdajích, investovaných během x let, s úrokovou sazbou y%

Souhrn nákladů na pracovní úrazy

Tabulka 2 radí firmám, jak zhodnotit výdaje na bezpečnost a zdraví při práci. Zároveň nabízí přehled nejběžnějších nákladových faktorů. Mějte na paměti, že nákladové faktory jsou poměrně obecné. Pro některé konkrétní situace se nemusí hodit nebo se musí přidat nějaké další.

Při tvorbě celoročního přehledu by se měly zohlednit všechny náklady vztahující se k úrazům při práci za konkrétní rok. Tabulka 2 se může rovněž použít k sestavení přehledu nákladů na konkrétní úraz, ale potom je třeba blíže určit ty náklady, které se k němu vztahují.

Tabulka 2. Roční náklady, které se vztahují k bezpečnosti a zdraví při práci

I. Péče o bezpečnost a zdraví	Počet strávených dní	Průměrné náklady na den	Množství
Extra pracovní doba (schůze, koordinace)			
— přímo zaměstnanci			
— řídicí pracovníci, odborníci			
Externí služby OSH			
Ochranné vybavení			
Substituční výrobky			
Interní firemní činnosti (propagace)			(+)
ÚHRN (náklady řídicích pracovníků OSH)			
Dotace a náhrady			(-/-)
NETTO (náklady na péči o zdraví a bezpečnost)			
II. Náklady na bezpečnost a ochranu zdraví	Počet strávených dní	Průměrné náklady na den	Množství
Absence spojená s prací (pracovní dny)			
Nadměrná fluktuace zaměstnanců kvůli špatným pracovním podmínkám			
Administrativní režie			
Právní výlohy, pokuty, pojištění			
Škody na zařízení a materiálu			
Šetření			
Vliv na pojištění			(+)
ÚHRN (náklady spojené s OSH)			
Náhrady z pojištění			
NETTO (náklady spojené s OSH)			(-/-)
III. Vliv úrazovosti na pracovní výkon firmy	Počet strávených dní	Průměrné náklady na den	Množství
Výrobní důsledky v důsledku OSH			
— ušlá výroba (snížený výkon, výstup)			
— ušlé zakázky			
Kvalitativní důsledky přímo spojené s OSH			
— přepracování, opravy, vyřazení			
— záruky			
Provozní důsledky			
— více práce (např. kvůli bezpečnostním opatřením)			
Nehmotné důsledky (pověst firmy)			
— přitažlivost pro potenciální zákazníky			
— kapacita zavádění nových firemních postupů			
— pozice na trhu práce, přitažlivost pro nové zaměstnance			
ÚHRN (vliv na pracovní výkon firmy)			

Analýza nákladů na náhrady

Jak sestavit analýzu nákladů na náhrady spočívá ve třech částech (tabulka 3):

Část 1: Přehled nákladů na intervenční investice. Každý nákladový faktor se kontroluje podle konkrétní situace. Případně se vytvoří odhad nákladů. Tabulka 1 radí, jak spočítat nebo odhadnout náklady.

Část 2: Přehled potencionálních náhrad, souhrn ročních náhrad nebo úspor. Uvádějí se zde pouze ty náhrady, které se přímo vztahují k

příslušným investicím. Do tohoto každoročního přehledu se uvádějí roční periodické extra výdaje (např. údržba).

Část 3: tabulka toku peněz, souhrn výdajů a příjmů za počet let.

Na základě dohody, všechny výdaje mají záporný znak, úspora nákladů a další příjmy mají kladný. Předpoklad pro všechny investice je konec roku 0.

Programová kalkulační tabulka (jako Microsoft Excel nebo Lotus 123) nabízejí velkou škálu možností, jak rychle spočítat všechny typy finančních ukazatelů. Pokud je třeba použít k výpočtu diskontních ukazatelů více aritmetiky, je kalkulační tabulka pro tento úkol nevhodnější.

Tabulka 3 – Část 1 – Souhrn investic nebo výchozí výdaje

Kategorie	Nákladové položky	Důležitost (y/o)	Odhad nákladů (EUR)	Popis, poznámky
Plánování	Náklady na poradenství Technika Vnitřní činnosti			
Investice	Budovy, domy, ústavy Půdní majetek Stroje Zkoušecí vybavení Dopravní vybavení Zařízení, pracovní prostředí Pracoviště			
Stěhování	Zařízení Doprava			
Zaměstnanci	Náklady na propuštění Nábor nových zaměstnanců Školení			
Předběžné náklady	Ztráta na kvalitě Extra mzdy (přesčas) Materiály Doplňkové činnosti Organizační činnosti Výrobní ztráty, prostoje			
Příjem	Prodej přebytečného výrobního vybavení			
Celkový úhrn				

Tabulka 3 – Část 2: Souhrn ročních nákladů, úspory nákladů a doplňkové příjmy

Kategorie	Nákladové položky	Důležitost (y/o)	Odhad nákladů (EUR)	Popis, poznámky
Výnosnost	Množství výrobků Snížení výrobních prostojů Menší bilanční ztráty Méně cenných papírů Další, určené			
Náklady na zaměstnance	Služby OSH Úspory díky snížení počtu zaměstnanců Dočasná náhrada zaměstnanců Náklady na fluktuaci a nábor zaměstnanců Snížení nákladů na režii Snížení nákladů na nemocenskou Vliv na pojištění Další, určené			
Údržba	Náklady na změny			
Majetek, vybavení a použití materiálu	Náklady na změnu používaného majetku Tepelná ventilace Osvětlení Obměny používaného materiálu Energie, tlakový vzduch Náklady na odvoz a likvidaci odpadu			
Kvalita	Změny v počtu přepracovaných výrobků Výrobní ztráty Cenové změny kvůli problémům s kvalitou			
Celkový úhrn				

Tabulka 3 – Část 3: Tabulka toku peněz

	0	1	Rok 2	3	4
Plánování					
Investice					
Stěhování					
Zaměstnanci					
Předběžné náklady					
Neplánovaný příjem					
Výnosnost					
Zaměstnanci					
Údržba					
Použití majetku, vybavení a materiálu					
Kvalitativní náklady					
Celkový úhrn					
Kumulativní tok peněz					

Další informace jsou k dispozici z Agentury

Zpráva „Seznam socioekonomických nákladů spojených s úrazovostí při práci“ je k dispozici v angličtině na internetových stránkách Agentury na adrese <http://agency.osha.eu.int/publications/reports/>. Lze stáhnout zadarmo.

Více informací je k dispozici na informačním listu Agentury „Seznam socioekonomických nákladů spojených s úrazovostí při práci“. Informační list je k dispozici ve všech jazycích států EU na adrese <http://agency.osha.eu.int/publications/factsheets/>.

Časopis „Zdraví a bezpečnost při práci – Otázka nákladů a přínosů?“ (Vydání 1) uvádí různé odborné články. Časopis je k dispozici na adrese <http://agency.osha.eu.int/publications/magazine/>.

Zpráva „Ekonomický dopad ochrany bezpečnosti a zdraví při práci v členských státech EU“ nabízí přehled ekonomických faktorů, které se vztahují k tvorbě politiky bezpečnosti a zdraví při práci v členských státech. Zpráva je k dispozici na adrese <http://agency.osha.eu.int/publications/reports/>.

Další informace o prevenci úrazovosti naleznete na stránkách Agentury na adrese http://europe.osh.eu.int/good_practice/risks/accident_prevention/.

Tento informační list je k dispozici ve všech jazycích států EU na adrese <http://agency.osha.eu.int/publications/factsheets/>.